

Statens Kunstfonds
Projektstøtteudvalg for Scenekunst

EVALUERING AF EGNSTEATRE I DANMARK
EGNSTEATRET UNDERGRUNDEN

Lene Bak
December 2015

INDHOLD

1	Indledning	1
2	Resumé af konklusioner og anbefalinger	2
3	Rammer og tal.....	4
3.1	Aktivitet og organisation	4
3.2	Økonomi	5
3.3	Vurdering af rammer og tal	6
4	Kunstnerisk aktivitet	8
4.1	Teatrets tradition og forestillinger	8
4.2	Forestillinger og fokus på to operaer	11
4.3	Vurdering af den kunstneriske aktivitet	12
5	Forankring og synlighed.....	14
5.1	Lokal forankring og samarbejde	14
5.2	Kommunikation og synlighed	14
5.3	Vurdering af forankring og synlighed	15
6	Metode – dataindsamling.....	17
	Bilag 1: Alle egnsteatres samlede omsætning i 2013	18
	Bilag 2: Egnsteatres omsætning – 2013, offentligt driftstilskud og øvrige indtægter.....	19

1 INDLEDNING

Statens Kunstfonds Projektstøtteudvalg for Scenekunst har ønsket en uvildig evaluering af Egnsteatret Undergrunden (eller Undergrunden), hjemmehørende i Furesø Kommune, i forbindelse med teatrets nuværende aftaleperiode (2013-16). Til det formål har udvalget indgået aftale med dramaturg og chefkonsulent Lene Bak (evaluator), som har gennemført evalueringen i perioden august – december 2015.

Undergrunden har i kontraktperioden gennemført et ledelsesskifte for både kunstnerisk leder og bestyrelse. Nuværende teaterleder har fungeret siden januar 2014. Teatret er primo 2013 overgået til at være et egnsteater i form af en selvejende institution, med lokalt tilskud fra Furesø Kommune. Undergrundens repertoiremæssige fundament er fortsat opera og musikdramatik, mens fokus har skiftet fra primært at være turnerende børneopera til at være både børne- og voksertilbud med fast spillested. Teatret har en fast stab på en kunstnerisk og to administrative medarbejdere og en samlet omsætning på mellem 3,5 og 4 mio. kr./år, heraf 9-24 % egenomsætning.

De overordnede formål med evalueringen er formuleret af Kulturstyrelsen:

Formål med evalueringen

1. Medvirke til udvikling af teatrets faglige og kunstneriske niveau gennem dialog med aftaleparterne
2. Sikre at de statslige tilskud til teatret og refusion af kommunens udgift hertil bliver anvendt i tråd med det generelle kunstneriske og faglige niveau for egnsteatre.

Evalueringen er baseret på både kvalitative og kvantitative data og vurderer hhv.:

1. Undergrundens rammer og tal – Økonomiske og organisatoriske forhold
2. Kunstneriske aktiviteter og kvalitet
3. Lokal forankring og synlighed

Evaluators dataindsamling har bestået af hhv. desk research (selvevaluering, årsrapporter, presseklip og bred orientering i teatrets programmer mv.), besøg på teatret og overværelse af 3 egenproduktioner; *L'Heure Espagnole*, *Gianni Schicchi* og *Trubbel*. Herudover er gennemført interviews og gruppeinterviews med repræsentanter for teatrets ledelse og bestyrelse, Furesø Kommunes kulturudvalgsformand og centerchef. Data til de økonomiske og organisatoriske forhold er indsamlet og sammenskrevet af Kulturstyrelsen. Metoden til at vurdere den kunstneriske kvalitet tager udgangspunkt i Ønskekvistmodellen, beskrevet i kapitel 6.

Evaluator vil gerne benytte lejligheden til at sige tak for et godt samarbejde med alle aktører!

Lene Bak, Lea@Pluss.dk
December 2015

2 RESUMÉ AF KONKLUSIONER OG ANBEFALINGER

Evaluators overordnede vurdering er, at Egnsteatret Undergrunden fremstår som et professionelt teater, der realiserer målene i aftalen 2013-16, med overperformance på de kunstneriske produktionsmål.

På den baggrund anbefales det, at Furesø Kommune viderefører egnsteateraftalen med Undergrunden.

Konkret er evaluators vurderinger endvidere de følgende:

- Undergrunden har i kontraktperioden været igennem en omfattende transformationsproces med udvikling af struktur, kunstnerisk profil og forretningsmodel. Det har været en turbulent proces, hvor historik og gamle relationer har været stærke og til dels modarbejdet de nye mål. Den nye ledelse (bestyrelse og teaterleder) har håndteret dette professionelt og med et perspektivrigt resultat: en hensigtsmæssig organisatorisk ramme, gode fysiske faciliteter og en spinkel, men bæredygtig økonomi. Basisorganisationen er lille og afhængig af primært én person, teaterlederen.

Evaluator anbefaler, at parterne i en ny kontraktperiode i fællesskab støtter op om teatret og en organisatorisk og økonomisk konsolidering mhp. at skabe et stærkere og mere langsigtet fundament.

- De sete forestillinger fremstår helstøbte og med høj kunstnerisk kvalitet. Den nye teaterleder er meget engageret og netværksstærk og kan tiltrække kunstnere af høj kvalitet samt publikum fra hovedstadsområdet. Det er vurderingen, at Furesø Kommune får meget scenekunst for sine penge.

Evaluator anbefaler, at teatret i den kommende aftaleperiode skærper sin kunstneriske vision og profil mhp. at fremstå mere tydelig i kunstnerisk forstand og stadig klarere i den fremadrettede branding af teatret.

- Den lokale forankring – både lokalpolitisk og blandt Furesøborgere – er endnu spæd og mærket af transformationen, men i markant positiv udvikling. Kommunens satsning på professionel opera og musikdramatik er klogt som kulturel positionering og 'driver' i kommunens samlede branding.
- PR og markedsføring fremstår endnu svagt, både når det gælder de traditionelle og de digitale medier og i forhold til teatrets fysiske og visuelle synlighed.

Evaluator anbefaler, at Undergrunden opprioriterer arbejdet med PR, markedsføring og synlighed, og at teatret understøttes i dette arbejde, herunder evt. med konkret bistand fra relevante kommunale aktører.

Samlet set kan dette konkretiseres ved hjælp af en SWOT-analyse.

STYRKER	SVAGHEDER
<ul style="list-style-type: none"> • Professionelt håndteret transformationsproces • Stabilt organisatorisk fundament • Professionel, engageret og netværksstærk teaterleder • Velfungerende bestyrelse • Sund økonomistyring • Gode fysiske rammer • Høj kunstnerisk kvalitet • Bred tilgængelighed • Professionel opera/musikdramatik er et godt brand for Furesø • Meget scenekunst for pengene • Fast spillested OG meget ude i lokalområder • Tiltrækker kunstnere af høj kvalitet • Tiltrækker publikum fra en bred geografi • Godt samarbejde med lokale kulturaktører, herunder teaterforeningen	<ul style="list-style-type: none"> • Svag PR og markedsføring (traditionel og digital) • Begrænset fysisk synlighed og visuel identitet • Manglende ressourcer/kompetencer ift. markedsføring og synlighed • Spinkelt økonomisk fundament • Skrøbelig lokalpolitisk forankring • Begrænset lokal synlighed og opbakning • Ringe kontor- og mødefaciliteter
MULIGHEDER	TRUSLER
<ul style="list-style-type: none"> • Organisatorisk, økonomisk konsolidering • Flere publikummer til forestillingerne (belægning) • På sigt øget egenindtjening (men opera er en dyr kunstart) • Skærpet kunstnerisk vision og profil • Fortsat kunstnerisk konsolidering med klar vision og profil • Evt. flere gæstespil af høj kunstnerisk kvalitet • Evt. flere samproduktioner • Mere strategisk samarbejde i Galaksen; bytte kunder, blande arrangementer, krydre hinandens aktiviteter • Ungetiltag (operapiloter el.lign.) • Langsigtet politisk prioritering af Undergrunden og udnyttelse af teatret til bybranding • Regional markedsstrategi • Langt mere fokus på PR, markedsføring og synlighedsarbejde • Fokus på arbejdet med lokale ambassadører, fx som samarbejde med lokale kunstneriske kræfter (Furesø-koret, Musikskolen mv.)	<ul style="list-style-type: none"> • Manglende langsigtet politisk og økonomisk prioritering • Hvis Undergrunden ikke bliver mere synlig og anerkendt lokalt • Hvis Undergrunden ikke bliver mere synlig digitalt

3 RAMMER OG TAL

3.1 Aktivitet og organisation

Undergrunden er fysisk beliggende i Værløse bymidte i det kommunale kulturhus Galaksen, som ligeledes huser det lokale bibliotek, den lokale teaterforening, musikskolen, ungdomsskolen m.fl. Teatrets lejemål i kulturhuset omfatter adgang til administrationslokale, værksted mv. samt teatersale under prøver og opførelser.

I perioden før 2013, hvor Undergrunden overgik til at være egnsteater, fungerede teatret som turnerende børneopera, drevet af teatrets stiftere Kaja og Niels Pihl (1978). Kaja Pihl varetog fortsat ledelsen af egnsteatret i overgangsåret 2013, hvorefter den nuværende teaterleder Anders Ahnfelt-Rønne tog over med start primo 2014. Som det vil fremgå i evalueringen, er der tale om en ganske omfattende og turbulent transformationsproces både strukturelt og kunstnerisk.

Ud over teaterlederen består det faste personale af to administrative medarbejdere, som varetager hhv. bogholderi, PR og markedsføring. Teatret ansætter og sammensætter det kunstnerisk personale til de konkrete produktioner, og teaterlederen medvirker ofte selv i teatrets produktioner.

Ifølge teatrets vedtægter har Undergrunden primært til formål at producere professionel opera og musikdramatisk produktion, sekundært at skabe musikdramatiske forestillinger, som inddrager lokale borgere, samt i mindre omfang at fungere som 'åben scene' for eksterne sceniske og musiske aktører (gæstespil).

Formålsberetningen i den gældende egnsteateraftale er nogenlunde enslydende hermed: Undergrundens primære formål er at være et professionelt producerende teater med mindst to nye egenproduktioner årligt med fokus på musikdramatik. Forestillingerne skal præsenteres i Galaksen, men også ude i byrummet og på institutioner i og uden for kommunen. Teatret skal ligeledes præsentrere nationale og internationale gæstespil og samarbejde med lokale institutioner og kulturaktører – blandt andet i form af to årlige produktioner, som inddrager lokale borgere.

I forbindelse med ansættelse af den nye leder besluttede parterne at fravige delmålet om produktioner med inddragelse af lokale borgere, nævnt i både vedtægter og egnsteateraftale. Dels er det ikke en kerneopgave for et egnsteater, dels er der i forvejen mange delmål i aftalen set i forhold til ressourcer.

Undergrundens bestyrelse består af syv medlemmer. To medlemmer udpeges af Furesø Kommunes byråd, ét medlem af teatrets Advisory Board (bestående af repræsentanter fra kommunens øvrige sceniske og musiske aktører). De resterende fire medlemmer udpeges/suppleres af den siddende bestyrelse. Ifølge vedtægterne skal ny-/genbeskikkelse ske hvert fjerde år; genvalg er en mulighed.

På flere af bestyrelsesposterne har der været udskiftninger i forbindelse med overgang til ny struktur. Bestyrelsens kompetenceprofil omfatter aktuelt fagligheder inden for kommunikation, ledelse, strategi, kulturpolitik, scenekunst og musik. De to politisk udpegede er hhv. formand og næstformand for Udvalget for Kultur, Fritid og Idræt.

I overgangsperioden var det først den daværende bestyrelsesformand, som sad på posten, men dette ændrede sig undervejs, og det er nu den af byrådet udpegede politiker, Egil Hulgaard (næstformand i udvalget), som besidder formandsposten. Denne har stået i spidsen for at sikre en hensigtsmæssig transformationsproces, herunder ansættelse af den nuværende teaterleder. Posten er nu overgået til et tidligere menigt medlem, operasanger og -pædagog Eva Hess Thaysen.

3.2 Økonomi

I 2013 havde Egnsteatret Undergrunden en samlet omsætning på ca. 4,1 mio. kr., i 2014 ca. 3,5 mio. kr. (se tabel 1). Teatrets driftstilskud fra Furesø Kommune udgør ca. 3,2 mio. kr. årligt, svarende til 91 % (2014). Staten har årligt ydet refusion af Furesø Kommunes driftstilskud til teatret¹.

Teatrets egenomsætning (salg af forestillinger, entreindtægter, fonde og puljer) udgjorde i 2013 ca. 0,9 mio. kr., eller 22 % af den samlede omsætning, mens egenomsætningen i 2014 udgjorde 0,3 mio. kr., svarende til 9 %. Den store andel egenomsætning i 2013 dækker over ekstraordinære indtægter som følge af overgang til egensteater.²

Tabel 1: Omsætningsfordeling i kr. og procent af samlet beløb

	2013 kr.	2013 %	2014 kr.	2014 %
Egenomsætning i alt	904.882	22 %	332.106	9 %
Salg af forestillinger	202.586	5 %	0	0 %
Entreindtægter	69.222	2 %	231.852	7 %
Indtægt på øvrige aktiviteter	59.129	1 %	50.787	1 %
Fonde, puljer og sponsorer	573.945	14 %	49.467	1 %
Driftstilskud i alt	3.170.000	78 %	3.211.260	91 %
Furesø Kommune	3.170.000	78 %	3.211.260	91 %
Omsætning i alt	4.074.882	100 %	3.543.366	100 %

¹ I 2012 blev 41 % af den kommunale driftsudgift refunderet, i 2013: 41,5 %, i 2014: 40 % og i 2015: 38,5 %. I 2016 er refusionsprocenten: 36,9 %.

² Den tidligere organisation, Musikteatret Undergrunden, overdrog sin kapital til den nye organisation; i alt 573.945 kr.

Ses til 2014-tallene, placerer Undergrunden sig med en samlet omsætning på 3,5 mio. kr. som et af de i alt 33 egnsteatre, som har landets laveste omsætning (se bilag 1). Egenomsætningen på de 9 % placerer teatret sammen med syv andre teatre med en egenomsætning på mindre end 20 % af samlet omsætning (se bilag 2).

Fordelingen af omkostninger fremgår af tabel 2. Her ses, at huslejeomkostningerne i 2013 udgjorde 24 % af de samlede omkostninger, og at disse i 2014 var reduceret til 14 %. Det skal ses som udtryk for, at byrådet har revurderet teatrets huslejeniveau i det kommunale kulturhus og besluttet en ekstrabevilling til at udligne teatrets lavere huslejeindbetaling.

Tabel 2: Omkostningsfordeling i kr. og procent af samlet beløb

	2013 kr.	2013 %	2014 kr.	2014 %
Husleje/lokaleomkostninger	999.996	24 %	454.436	14 %
Produktion	1.332.701	32 %	1.201.189	36 %
Turnéomkostninger	137.680	3 %	62.855	2 %
Løn (faste og eksterne)	1.517.806	37 %	1.377.026	41 %
Øvrige omkostninger	153.572	4 %	241.151	7 %
Omkostninger i alt	4.141.755	100 %	3.336.657	100 %
Resultat	-66.873		206.709	

3.3 Vurdering af rammer og tal

Baseret på Kulturstyrelsens data, evaluators interviews og databearbejdning, er det evaluators samlede vurdering, at Egnsteatret Undergrunden er bragt til at fungere på et stabilt og professionelt fundament.

I samtlige interviews er der over for evaluator givet udtryk for, at transformationsprocessen har været turbulent og på mange niveauer udfordrende. Historik og gamle relationer har været stærke og – på trods af at den tidligere ledelse ønskede skiftet – har det i praksis været svært for den. Således har driften af Undergrunden i det meste af 2014 været med mange udfordringer for teaterlederen og bestyrelsen.

Evaluators vurdering er, at de forskellige valg som grundlag for skiftet har været hensigtsmæssige og fremsynede, og at den løbende implementering af disse valg har været håndteret professionelt og med et perspektivrigt resultat.

Undergrunden er et ungt egnsteater, og samlet set fremstår det organisatoriske fundament hensigtsmæssigt med de fornødne ressourcer og kompetencer i både ledelse og bestyrelse. I den kommende konsoliderende fase bør aftaleparterne dog vurdere, hvorvidt og hvordan man lokalt kan udvikle det organisatoriske og økonomiske fundament med henblik på en stærkere forankring.

Internt i organisationen er Undergrunden meget afhængig af én person, den kunstneriske leder. Denne besidder til gengæld mange kompetencer og ressourcer og bringer aktivt disse i anvendelse. Den lille organisation på tre personer fungerer internt godt og effektivt sammen med stort engagement og god indbyrdes kommunikation. Bestyrelsen vurderes ligeledes at have en hensigtsmæssig kompetenceprofil.

Det økonomiske fundament er spinkelt og har på forskellig vis været udfordret, senest ved de kommunale budgetforhandlinger i efteråret 2015. Grundet den ovenfor beskrevne huslejeproblematik og en række justeringer i teatrets aktivitet med betydning for økonomien, har byrådet skulle finde ekstramidler i størrelsesordenen 1,6 mio. kr. At dette lykkedes, kan ses som en positiv markering over for teatret. Det er endvidere evaluators vurdering, at Undergrunden fører en sund og realistisk økonomistyring. Opera er en dyr kunstart, men teaterlederen er god til at få meget ud af midlerne. På sigt kan der måske arbejdes på forøgelse af teatrets egenindtjening.

Undergrundens fysiske placering i kulturhuset i Værløse, Galaksen, virker hensigtsmæssig. Det giver mulighed for synergi på tværs af kulturinstitutioner og optimal udnyttelse af kvadratmeterne. De fysiske rammer i salene passer godt til repertoiret, med stor fleksibilitet i forhold til faciliteter og med god akustik.

Men i praksis fungerer det kulturelle bofællesskab ikke optimalt. Det daglige samarbejde fungerer ok, men det er evaluators oplevelse, at teatret fortsat ikke fungerer som et fuldgyldigt medlem af samarbejdet i Galaksen. Det gælder både i forhold til fysiske forhold omkring booking og disponering af sal og lokaler, skiltning og fysisk identitet samt synlighed i og omkring huset, ordentlige kontorfaciliteter mv. Anbefalingen er, at der sættes fokus på og arbejdes videre med samarbejde og synergi i huset (mere herom i kap. 5).

Endelig skal nævnes, at Furesø Kommune er en sammenlægning af de tidligere Farum og Værløse kommuner. Denne er endnu ikke fuldt implementeret, samtidig med at både Farum og Værløse har store og aktive kulturhuse. Det er derfor en stadig udfordring for teatret at være synligt både i Galaksen, men også i Farum Kulturhus, og generelt i hele kommunen og begge bysamfund. Teaterlederen er meget opmærksom på dette og arbejder med tilbud mange steder i kommunen.

4 KUNSTNERISK AKTIVITET

4.1 Teatrets tradition og forestillinger

Med lederskiftet er der sket et markant skift i repertoire og kunstnerisk forretningsmodel, og det vil derfor være perioden primo 2014 – medio 2015, der danner basis for evaluators analyse af den kunstneriske aktivitet og kvalitet.

Undergrunden arbejder genremæssigt med opera og musikdramatik, både nyskrevne og klassiske værker, dels i Galaksen, dels alternative steder i byrummet, på lokale institutioner mv. Herudover skal teatret tiltrække og vise nationale og internationale gæstespil.

Teatrets vision er at vælge og arbejde med værker i en form, man HUSKER. Teaterlederen har fokus på *den rette casting* af såvel sangere/skuespillere som scenograf m.fl., og på *personinstruktion*, idet ambitionen er at kvalificere operagenren, så den i højere grad fremstår som et moderne, helstøbt scenisk udtryk. Teaterlederen er både skuespiller og klassisk uddannet pianist og fungerer aktivt i begge disse roller samt som instruktør, musikalsk og scenisk bearbejder mv. Qua en relativt lang og mangfoldig scenekunstnerisk karriere har teaterlederen et stærkt netværk, og teatret søger at tiltrække høj kvalitet og knytte freelancere til stedet længere tid ad gangen og over flere produktioner.

I den følgende tabel opgøres aktivitetsniveau, antal produktioner, forestillinger og publikum for hhv. 2013³, 2014 og første halvdel af 2015. I 2014 viste Undergrunden tre egenproduktioner, heraf en samproduktion, samt tre gæstespil, med i alt 22 forestillinger og 1.686 publikummer lokalt, fordelt som vist i tabellen nedenfor. I første halvdel af 2015 viste teatret tre (fire⁴) nye egenproduktioner, fem gæstespil samt bidrog på Copenhagen Operafestival.

---

³ 2013 aktivitetsniveau er medtaget, da dette er del af kontraktperioden. Det vil ikke indgå som del af analysegrundlaget.

⁴ De to enakter L'Heure Espagnole og Gianni Schicchi spiller samme aften og under samme billet.

Tabel 3: Antal produktioner, forestillinger og publikummer

Produktioner		Forestillinger		Publikummer	
<i>Produktioner – 2013</i>		<i>Lokale</i>	<i>Turné</i>	<i>Lokale</i>	<i>Turné</i>
<i>Egenproduktion:</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Blind og Blindere • En fremmede i sengen... • Abra – den Syriske Dreng 	1	0	18	0
		6	0	431	0
		0	2	0	100
<i>Genopsætning:</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Operaen om Rødhætte • Hans og Grethe • Fyrtøjet 	0	16	0	800
		0	10	0	500
		0	3	0	240
Total – 2013		7	31	449	1.640
<i>Produktioner – 2014</i>		<i>Lokale</i>	<i>Turné</i>	<i>Lokale</i>	<i>Turné</i>
<i>Egenproduktion:</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Kontrabassen • Trubbel 	2		65	
		3		65	
<i>Samproduktion</i>	• Tosca – samproduktion med Teater Nordkraft og Aalborg Operafestival	7		1.023	
<i>Gæstespil</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Dampenes Rejse • Den Syngende Han • En Monster Go Jul 	3		47	
		1		20	
		6		465	
Total – 2014		22		1.686	
<i>Produktioner – 2015 - 1. halvår</i>		<i>Lokale</i>	<i>Turné</i>	<i>Lokale</i>	<i>Turné</i>
<i>Egenproduktion:</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Die Schöne Müllerin • Babettes Gæstebud • L'Heure Espagnole/Gianni Schicchi • Copenhagen Operafestival 	1	0	31	0
		1	0	34	0
		7	0	940	0
		0	1		475
<i>Gæstespil</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Den Svenske Nattergal • Gonat Min Skat • En Kort En Lang • Blind og Blindere • Lev & Elsk 	1		20	
		1		90	
		2		130	
		1		55	
		1		86	
Total – 2015 1. halvår		15	1	1.388	475

Som det fremgår af ovenstående, er forestillingerne i 2014 og 2015 primært vist lokalt, hvilket stemmer overens med teatrets vedtagne fokus. Syv (seks) egenproduktioner over 1½ år vidner om et meget højt aktivitetsniveau. De to enakter L'Heure Espagnole og Gianni Schicchi (2015) spiller samme aften og under samme billet. Evaluator vurderer, at de begge kan fremstå og "gælde" som selvstændige produktioner; derfor opgøres tallet til syv produktioner (i modsætning til seks, som det af tekniske årsager er opført i tabellen).

Operaen Tosca (2014) er lavet i samproduktion med Teater Nordkraft og Aalborg Operafestival med en andel på 33 % hver. De mindre opsætninger (Kontrabassen, Trubbel, Die Schöne Müllerin, Babettes Gæstebud) er produceret specifikt til et lille publikum, og så de kan sættes op mange forskellige steder i lille skala; på cafeer, for Ældresagen og andre foreninger mv.

I de følgende tabeller er der beregnet belægningsprocenter på både egenproduktioner og gæstespil i 2014 og første halvår 2015.

Tabel 4: Belægningsprocenter i 2014, antal lokalt spillede, ikke-gratis forestillinger (procentpoint afrundet til nærmeste hele tal)

Forestillinger 2014	Antal forestillinger	Inviterede publikum	Betalende publikum	Antal pladser i alt	Sædebelægning	Værdibelægning
Tosca	7	272	751	1680	61 %	45 %
Kontrabassen	2	5	60	120	54 %	50 %
Trubbel	3	13	52	180	36 %	29 %

Tabel 5: Belægningsprocenter i 2015, antal lokalt spillede, ikke-gratis forestillinger (procentpoint afrundet til nærmeste hele tal)

Forestillinger 2015	Antal forestillinger	Inviterede publikum	Betalende publikum	Antal pladser i alt	Sædebelægning	Værdibelægning
Die Schöne Müllerin	1	7	24	60	52 %	40 %
Babettes Gæstebud	1	3	31	60	57 %	52 %
L'Heure Espagnole/ Gianni Schicchi	7	127	813	1890	50 %	43 %

Belægning på egenproduktionerne ligger generelt mellem 40 og 50 % i værdibelægning. De enkelte produktioner har forskelligt format og rammer, og det giver derfor ikke mening at sammenligne på tværs. Belægningen på gæstespil er på nogenlunde tilsvarende niveau. Gæstespillene er alene danske, og ambitionen om at tiltrække internationale gæstespil er således endnu ikke realiseret.

Herudover indgår Undergrunden i en lang række øvrige arrangementer og aktiviteter, både som leverandør til andre og som arrangør af egne tilbud, med teaterlederen som primær ressource. I dennes første halvandet år har han prioriteret højt at være til stede og synlig i kommunen og dens lokalområder. I 2014-15 har han fx bidraget som konferencier ved kulturarrangementet Farverig Furesø, som pianist i Spil Dansk, samt arrangeret kulturelle "cafeprogrammer" i Farum og Værløse og "Syng sammen" med de ældre på torvet i Farum. Fremadrettet er der planer om etablering af både et voksen- og et børnekor, indførelse af forskellige traditioner såsom "Undergrunden besøger" med mindre forestillinger på skoler, ældrecentre mv.

4.2 Forestillinger og fokus på to operaer

Evaluators har haft mulighed for at se tre egenproduktioner: de to mindre operaer *L'Heure Espagnole* (Ravel) og *Gianni Schicchi* (Puccini) samt musikdramatikken *Trubbel* (baseret på den svenske jazzsangerinde Monica Zetterlunds liv og sange).

I det følgende fokuseres på de to operaer *L'Heure Espagnole* og *Gianni Schicchi*. Evaluator så dem på Galaksen i en næsten fuld sal en onsdag aften i september. De var koblet sammen til en samlet teateroplevelse med pause imellem og med det tværgående tema *begær* – kødets begær og magtens begær.

L'Heure Espagnole og *Gianni Schicchi* er iscenesat af teaterleder Anders Ahnfelt-Rønne; musikken er indstudert af og varetages af pianisten Ulrich Stærk; scenograf Rikke Juellund står for scenografien. De to stykker er begge let tilgængelige enakter, valgt og sammensat, så de giver en fin teateraften-oplevelse for både det traditionelle operapublikum og de nyere publikumsgrupper.

L'Heure Espagnole er en "opera buffa" (en komisk operaform, der oprindeligt stammer fra Italien i 1700-tallet). Stykket er en enkel, lidt fjollet sidespringsfarce med en urmagerkone og div. bejlere/elskere, som melder sig, da urmageren er ude af huset. Konen forsøger at udnytte situationen og "den spanske tid", men der opstår så mange forviklinger, at de forskellige bejlere skiftevis sidder gemt i et af bornholmerurene og flytter rundt på dem. Der er i alt fem karakterer på scenen.

Stykket er skrevet på fransk og opføres i Galaksen ligeledes på fransk, uden overtekster. Klarheden i instruktion og spil og enkeltheden i handlingen gør imidlertid, at det er nemt at følge med.

Gianni Schicchi er tredje del af operatrilogien *Il trittico*. Her drejer forviklingerne sig om en arv, som diverse familiemedlemmer og venner har forestillet sig, skal tilgå dem hver især, mens netop afdøde har testamenteret hele formuen til et nærliggende kloster. Her er der 13 mand på scenen næsten hele tiden.

Stykket fremføres på italiensk, uden overtekster. Men som for det første stykke savner man ikke tekster. Teaterlederens valg om ikke at overtekste er truffet ud fra et ønske om at holde personinstruktionen og det sceniske liv rent. Der ligger herudover også den pointe, at det ikke er replikkerne, der bærer stykket, men alle de øvrige kunstneriske aspekter: det sceniske nærvær, musikken, den musikalske understøttelse, instruktionen og scenografien. Og det virker. Som publikum lader man sig flyde med i musikken, stemninger, følelserne, og det giver en god og anderledes teateroplevelse.

I begge stykker er de centrale roller bemandede med kunstnere af høj kvalitet. Hovedrolleindehaverne synger deres stemmer godt, og de kan samtidig spille teater. I det første stykke kan især nævnes hovedrollen – urmagerens kone – mezzosopran Tuva Semmingsen. Hun synger stærkt igennem, har et scenisk nærvær og spiller meget klart ud over scenekanten – spiller nærmest sammen med publikum om alle sine narrestreger; publikum bliver hendes (loyale) medsamsvorne.

I det andet stykke er det snarere samspillet mellem de 13 figurer, som skal fremhæves – både når de synger og måden, hvorpå de interagerer på den tæt befolkede scene – i en nærmest biodynamisk instruktion med klare stereotype figurer og stort opsatte tableauer. Herudover er hovedrollen – Joachim Knop som fidusmageren Gianni Schicchi – godt castet. Knop mestrer den fine balancegang mellem på den ene side totalt overspil (hvilket ellers kan gå hen og blive anstrengende), og på den anden side at virke overbevisende. Som publikum ”køber” man både fidusmageren og hele den groteske situation.

Begge operaer er skrevet til fuldt orkester, men teaterlederen har valgt at arbejde med klaverudtog ved pianist (og dirigent) Ulrich Stærk, som akkompagnerer begge stykker. Hans musikalske bearbejdning og fremførelse er stærk og giver en interessant kant, fordi den er så rå og direkte. Fremførelsen fremstår som et værdigt modspil til et symfoniorkester (i den givne situation) og med den rette dimensionering i forhold til stykkernes lethed og til salen i Galaksen.

Juellunds scenografi er enkel og stiliseret. Den illustrerer på stilsikker vis omgivelserne for handlingen og giver samtidig en ideel, enkel ramme for de mange forviklinger rent handlingsmæssigt. Samtidig åbner scenografien for de fornødne muligheder for skift i rum og niveau uden decideret scenskift. Kostumerne til L'Heure Espagnole er lejet af Det Kongelige Teater.

Stykkerne, kombinationen, spillet og totaloplevelsen fungerer godt – i fin dialog med publikum. Der bliver spillet ud og sammen på en overbevisende måde. Det er god underholdning med høj kunstnerisk kvalitet, og de bærende temaer – sidespring og arveproblemer – er som bekendt klassiske. Der foreligger en del anmeldelser af de to stykker; de er tilsvarende positive.

Set i lyset af Undergrundens aktuelle situation vurderes stykkerne og sammensætningen af de to stykker at være hensigtsmæssige valg. Teaterlederen har en vigtig teater- og lokalpolitisk opgave i at positionere Undergrunden som et aktuelt og attraktivt operatilbud – for en bred målgruppe, med relevans for lokalområdet og med radius helt ind til City. Samlet set er konklusionen, at de to stykker medvirker meget positivt til den opgave.

4.3 Vurdering af den kunstneriske aktivitet

Det er evaluators vurdering, at Egnsteatret Undergrunden med den nuværende teaterleder er kunstnerisk velfungerende og med høj kvalitet. De kunstneriske valg virker kvalificerede på alle niveauer, og teatret formår at tiltrække kunstnere af høj kunstnerisk kvalitet.

Undergrunden lever op til egnsteateraftalen med overperformance i forhold til produktionsmålene, og teatrets samlede aktivitetsniveau er tilfredsstillende, ikke mindst i forhold til de markante skift, der er sket i forhold til både ledelse, repertoire og kunstnerisk forretningsmodel, men også vurderet i forhold til, at samtlige øvrige kunstneriske aktiviteter skal udføres af én mand, teaterlederen. Der spores også en stigning i belægningsprocenter for både Undergrundens egne produktioner og gæstespil med den nye teaterleder. Det er vurderingen, at Furesø Kommune får meget teater for sine penge.

Jf. ovenstående afsnit, fremstår de to analyserede operaer helstøbte og med høj kunstnerisk kvalitet, og det aktuelle repertoire hensigtsmæssigt. Teatret *vil* noget, levere kvalitetsopera og musikdramatik, der er let tilgængeligt; det *kan* noget med professionel og netværksstærk ledelse og rammer, der *gør* det muligt at tiltrække dygtige kunstnere. *Skal*-dimensionen kan godt blive klarere. Her anbefales det, at teatret arbejder med en skærpelse af den kunstneriske vision og profil. Dette vil også *øge* mulighederne for branding og positionering af teatret. Der kan evt. søges inspiration fra Den Ny Opera i Esbjerg, der på flere måder kan ses som en parallel til Undergrunden, men med flere år på bagen. Herudover er anbefalingen, at teatret arbejder på at styrke belægningsprocenterne, at få flere publikummer til forestillingerne (mere herom i kap. 5 om markedsføring og synlighed).

Samlet set anbefaler evaluatør, at Furesø Kommune viderefører egnsteateraftalen med Undergrunden. I forlængelse heraf anbefales, at både vedtægter og egnsteateraftale revideres, så beskrivelsen af de kunstneriske formål og delmål matcher teatrets faktiske profil.

Evaluatør har ikke overværet nogle af de nævnte øvrige aktiviteter, men som beskrevet virker disse relevante og i overvejende grad scenekunstrelevante. Prioriteringen med at være synlig i alle kommunens bysamfund vurderes ligeledes at være hensigtsmæssig, både fordi teatret i sin nuværende form er nyt og i lyset af de givne politiske/geografiske vilkår. Teatret kan herudover med fordel sætte mere systematisk fokus på de unge borgere, fx i form af et unge crew, et hold operapiloter el.lign.

5 FORANKRING OG SYNLIGHED

5.1 Lokal forankring og samarbejde

Teaterlederen har i sin ledelsesperiode arbejdet målrettet på en ”ny historieskrivning” om teatret i forhold til dets næromgivelser. Det vurderes af alle interviewede, at dette er begyndt at vise sig med positive resultater på flere niveauer. Teaterlederen har som beskrevet ovenfor søgt at være mest mulig synlig og aktiv i kommunen. De fremadrettede planer vidner om, at denne linje forfølges – uden at der sælges ud af den kunstneriske kvalitet.

Den lokalpolitiske forankring er imidlertid stadig et vigtigt opmærksomhedspunkt. Teaterlederens ambition er at bruge den kommende kontraktperiode til at konsolidere teatret kommunalpolitisk. Hvad angår kulturforvaltningen, meldes fra begge sider om et godt samarbejde, samtidig med at der stadig er potentialer i samarbejdet, fx omkring markedsføring og synlighed.

Samarbejde på tværs af kulturinstitutioner i kommunen er under opbygning, og her fremhæves gode relationer med teaterforeningen, ungdomsskolen, musikskolen og Farum Kulturhus. Herudover bruger teaterlederen meget sit eksisterende netværk i hovedstadsregionen med henblik på at tiltrække kvalificerede kunstnere og herved styrke Undergrundens profil.

Det mere strategiske samarbejde internt i Galaksen er imidlertid begrænset. Flere af de interviewede beskriver en situation, hvor husets beboere oplever, at de har hver sin ejerlejlighed, snarere end at agere som et åbent og transparent hus med mest mulig tværkulturel synergi. Viljen til samarbejde er til stede, men tværgående kommunikation og samarbejde kan med fordel faciliteres mere målrettet og systematisk.

5.2 Kommunikation og synlighed

Teatret har endnu ikke fået systematiseret sit markedsføringsarbejde og -apparat. Teaterlederen fremfører, at fokus i første omgang har været ”at få teatret op og køre som et professionelt teater”. Men han betoner også, at der aktuelt arbejdes på at styrke indsatsen på både markedsføring og fundraising. Undergrunden har en hjemmeside, men den er under grundlæggende revision og p.t. mangelfuld. Den digitale kommunikation sker i overvejende grad på Facebook, hvor der er ca. 1.000 følgere.

Teatret har en venneforening, men også den har været væsentligt påvirket af transformationen. Der er aktuelt ca. 60 medlemmer mod tidligere ca. det dobbelte. Men vurderingerne fra flere af de interviewede er, at der er gode takter, og ønsket fra teaterlederen er, at foreningen i stigende grad finder fodfæste med den nye konstruktion og kan bidrage aktivt med kommunikationsarbejde og ambassadørvirksomhed.

Herudover udgiver teatret en brochure hvert halve år om Undergrundens virksomhed og tilbud. Endelig er der et programsamarbejde med Galaksen, hvilket som udgangspunkt virker hensigtsmæssigt. Teatrets synlighed er imidlertid meget ringe i programmet.

Den manglende synlighed gælder også de fysiske forhold. I forbindelse med forestillinger er der en vis eksponering af pågældende forestilling, men når man kommer til Kulturhuset Galaksen i dagtimerne og uden for forestillingsperioder, fremgår det ikke, at her er et egnsteater. Der mangler skiltning ved centrale tilkørselsveje, og der er generelt mangelfuld (ingen) eksponering omkring adgangsarealerne udenfor og inde i Galaksen.

Undergrundens ambition om at nå ud over kommunen og fremstå som et attraktivt tilbud til borgerne i hovedstadsområdet er til gengæld lykket. Teatret er i færd med at positionere sig som "det gode alternativ til Det Kongelige Teaters operatilbud", med gode parkerings- og infrastrukturelle forhold, billigere billetter og hyggelig, afslappet atmosfære. Halvdelen af billetterne sælges til borgere uden for kommunen, hvilket antagelig især skyldes teaterlederens netværk og omdømme fra bl.a. Rialto Teatret. Teaterlederen peger endvidere på, at Undergrundens deltagelse ved Copenhagen Operafestival 2015 har været væsentligt medvirkende til den brede gennemslagskraft.

5.3 Vurdering af forankring og synlighed

Egnsteatret Undergrundens lokale forankring – både lokalpolitisk og blandt Furesøborgere – er endnu spæd og mærket af transformationen. Det er dog evaluators vurdering, at der er gode takter, og at teatret i en kommende periode har potentialet til at styrke sit lokale fundament. Teatret arbejder meget målrettet med at være til stede lokalt i forskellige institutioner og ved diverse arrangementer, hvilket er hensigtsmæssigt både direkte: i forhold til borgerne, og indirekte: for at skabe og understøtte politisk forankring.

Byrådets økonomiske prioritering af teatret og den aktuelle ekstrabevilling ved budgetforhandlingerne peger på fornøden kommunalpolitisk opbakning. Med bevillingen følger dog en reference til nærværende evaluering og dennes konklusioner, der skal være medvirkende politisk beslutningsgrundlag for teatret fremadrettet. Bestyrelsens sammensætning, med to aktive kulturpolitikere, vurderes ligeledes som gunstig for den kommunalpolitiske forankring.

Furesø Kommunes satsning på professionel opera og musikdramatik virker efter evaluators vurdering særdeles hensigtsmæssig som en kulturel positionering i hovedstadsområdets heftige konkurrence på kultur og oplevelser. Det er vurderingen, at Undergrunden har fundet en niche, hvor behovet ikke er fuldt ud dækket. Såvel det lokale publikum som hovedstadens borgere tager godt imod det nye tilbud. På sigt vurderes det, at Furesø Kommune kan bruge Undergrunden aktivt i sin kommunale branding (som fx Allerød Kommune og Mungo Park). Her kunne man af brandingårsager overveje et navneskift fra Egnsteatret til "Operaen Undergrunden", alternativt "Teater Undergrunden".

Det er evaluators generelle erfaring, at det som minimum tager 3-4 år at opbygge et godt brand på scene-kunstmrådet. Det er derfor anbefalingen, at Undergrunden gives arbejdsro og understøttes i videst muligt omfang.

PR- og markedsføringsarbejdet fremstår svagt – både den traditionelle (program, brochurer mv.), den digitale og den fysiske/visuelle branding. Der forestår et arbejde med at styrke teatrets synlighed på alle platforme. Evaluators vurdering er, at teatret mangler tid, økonomi og kompetencer til dette arbejde og ser en mulighed i evt. at bringe den kommunale forvaltning i spil. Det kan fx være med starthjælp til markedsføring og kommunikation, rådgivning om og udførelse i forhold til den fysiske synlighed, skiltning mv.

Det fælles program med Galaksen virker for udenforstående ikke. Undergrundens profil og repertoire forsvinder i de mange brede musiktilbud, babyrytmik, foreningstilbud mv. Det anbefales, at teatret tager en drøftelse med Galaksens grafiske medarbejdere og udvikler en form, hvor teatret er del af programmet, men samtidig fremstår med egen profil. Andre lignende steder ses dette fx i form af to forsider og omvendt visning. Alternativt eller supplerende hertil bør Undergrunden trykke eget program/brochure.

Herudover kan Undergrunden tilrettelægge og udbyde publikumsudviklende arrangementer og tiltag på scenen og andre steder i Galaksen. Som det fungerer aktuelt, har teatret faste spilleperioder i "klumper". For at skabe mere synlighed kan teatret udbyde appetizers i form af mindre, publikumsudviklende tiltag drypvist over hele året, fx i samarbejde med de øvrige parter i Galaksen.

Det er videre vurderingen, at det strategiske samarbejde internt i Galaksen med fordel kan styrkes, fx med Kulturforvaltningen som facilitator. Der vurderes at være et relativt stort potentiale, hvis man arbejder med mere systematik i forhold til mødestruktur for husets aktører, aftalte samarbejdstemaer og -processer mv. Umiddelbart ses mange konkrete muligheder: Aftenåbent og med relevante temaer på biblioteket, når Undergrunden har forestilling, samproduktion mellem musikskolen og Undergrunden, musikdramatiske appetizers som opvarmning til andre af husets koncerter osv.

6 METODE – DATAINDSAMLING

Evalueringen er gennemført over fire faser ud fra følgende fremgangsmåde:

Metoder og interessenter

Desk research

- Desk research, herunder vedtægter, egnsteateraftale, teatrets selvevaluering, årsrapporter, presseklip mv.
- Analyser af det kvantitative materiale, indsamlet og bearbejdet af Kulturstyrelsen
- Indledende møde med Statens Kunstfonds Projektstøtteudvalg for Scenekunst

Interviews

- Interviews med teatrets ledere og bestyrelsesformand
- Interviews med Furesø Kommunes kulturudvalgsformand og centerchef
- Gruppeinterview med ledende repræsentanter for teatret, bestyrelsen og kommunen

Forestillinger og andre aktiviteter

- Set teatrets egenproduktioner: L'Heure Espagnole (Ravel) og Gianni Schicchi (Puccini) samt det musikdramatiske stykke Trubbel

Afrapportering

- Udarbejdet nærværende rapport
- Præsenteret rapporten for Statens Kunstfonds Projektstøtteudvalg for Scenekunst

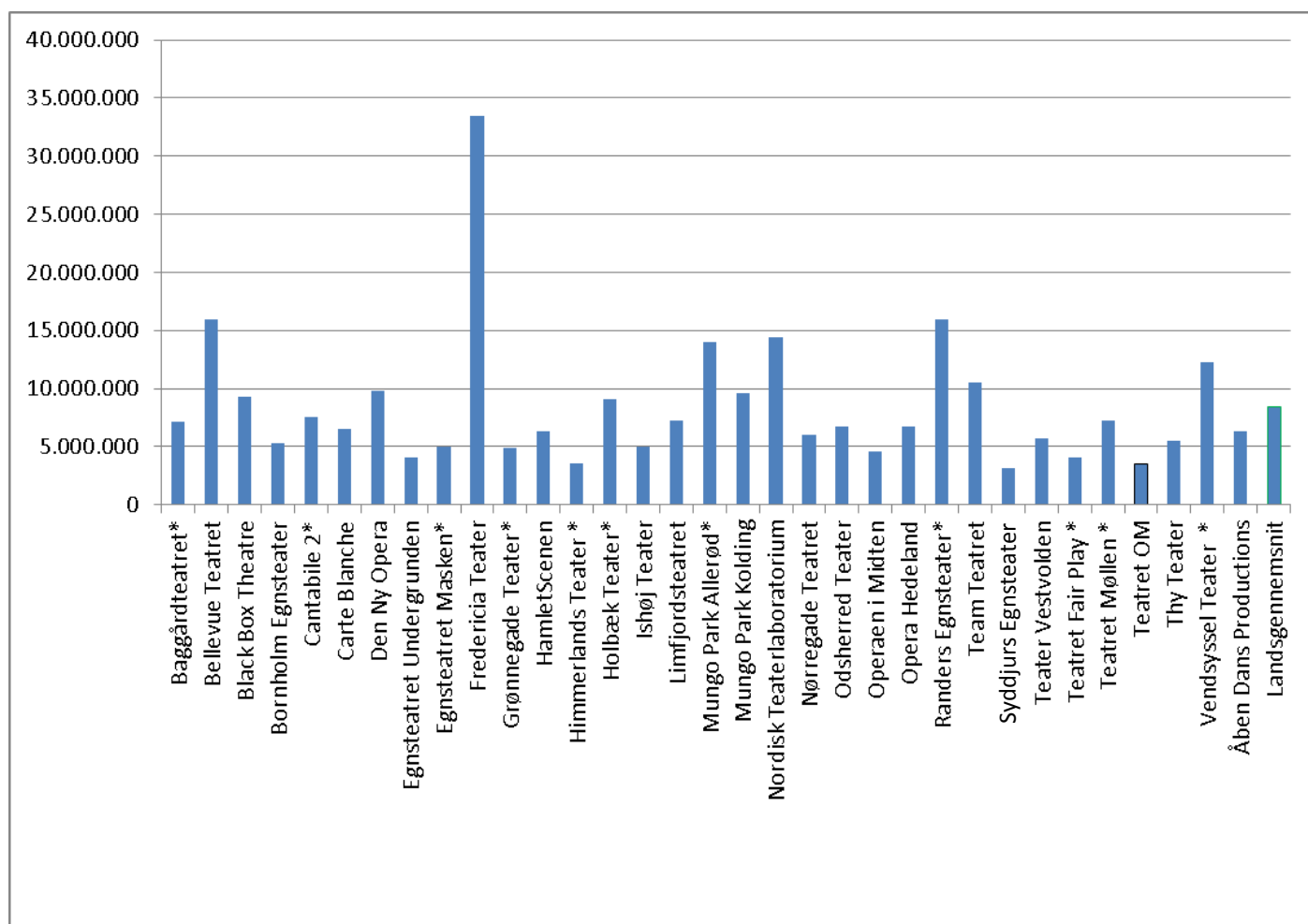
Det metodiske greb, der ligger til grund for at evaluere den kunstneriske aktivitet, er Ønskekvistmodellen. Ønskekvistmodellen er udviklet af forskere fra Aarhus Universitet⁵. Den udgør en enkel model for, hvordan man – på struktureret vis – kan diskutere og vurdere kvalitet i den performative kunst. Ønskekvistmodellen skitserer kunstnerisk kvalitet som en kombination af Villen, Kunnen og Skullen, forstået som Engagement, Evner og Nødvendighed.

⁵ Ønskekvistmodellen: Kunstnerisk kvalitet i performativ kunst, Klim 2003 samt Ønskekvisten: En håndbog i evaluering af teater, dans og musik, Klim 2005, begge Jørn Langsted, Karen Hannah og Charlotte Rørørdam Larsen, Aarhus Universitet.

BILAG 1: ALLE EGNSTEATRES SAMLEDE OMSÆTNING I 2013

Figur udarbejdet på baggrund af tal fra godkendte regnskaber for 2013.

For teatre mærket med * er tal fra regnskaber perioden 1-7-2013 til 31-6-2014.

BILAG 2: EGNSTEATRES OMSÆTNING – 2013, OFFENTLIGT DRIFTSTILSKUD OG ØVRIGE INDTÆGTER

Figur udarbejdet på baggrund af tal fra godkendte regnskaber for 2013.

For teatre mærket med * er tal fra regnskaber perioden 1-7-2013 til 31-6 2014.

